

Az 1973. évben lefolytatott gyakorlatok néhány aktuális hadtápbiztosítási problémája

Joó Sándor ezredes, Bányavölgyi István alezredes

Az 1973. évben több — elsősorban seregtest és magasabbegység szintű parancsnoki és törzsvezetési — gyakorlat került lefolytatásra, melyek elé az előljárók joggal tűzték ki azt a célt, hogy növeljék a seregtettek, magasabbegységek és egységek parancsnoki állományának vezetőképességét, hasznos tapasztalatokat nyújtva egyúttal az előljáró vezető szerveknek is.

A gyakorlatok általában megfeleltek a várakozásnak. Eredményeik — hadtáp vonatkozásban — alapvetően abban mutatkoztak meg, hogy javult a hadtáptörzsek tervező-szervező és vezetőképessége, a törzsmunka operativitása és gyorsasága, jelentős fejlődés volt tapasztalható a fegyvernemi és szolgálati törzsekkel való együttműködésben, az alárendeltek felé történő feladatszabásban és a végrehajtás ellenőrzésében.

Seregtest szinten a parancsnokok már jelentőségének megfelelően foglalkoztak a hadtápbiztosítás kérdéseivel, látva, hogy azok a harcbiztosítás egyik igen jelentős részét képezik. Ennek alapján anyagi-technikai-egészségügyi szempontból is megalapozott, alátámasztott elhatározást, döntéseket hoztak.

A gyakorlatok alkalmával találkoztunk azonban néhány olyan hadtápbiztosítási problémával is, amelyeket különböző szinteken többféleképpen értelmeznek, illetve értelmezhetnek, amelyek megoldásában egyes hadtáptörzseknek nincs elég jártassága, amelyekben többféle szemlélet uralkodik, s emiatt szükségessé vált jelen cikk közrebocsátása.

Az összkep a gyakorlatokról és azon részt vevő hadtáptörzsekről pozitív. Nem mehetünk el azonban egyes problémák mellett szó nélkül, abból kiindulva, hogy azok zöme most még csekélyebb erőfeszítéssel megoldható, következményei kiküszöbölhetők, később azonban már esetleg késő lesz.

Egyes gyakorlatok az állandó harc készenlét időszakában végrehajtott tervezéssel kezdődtek, amely — huzamosabb idő eltelte után — közvetlenül a háborús veszély fokozódásakor pontosítást igényelt. Az

állandó harcckészültség időszakában kidolgozott hadműveleti és az ezeknek megfelelő hadtápbiztosítási terveket nyilvánvalóan nem lehet egysíkúan, egy változatban kidolgozni.

Egyértelműen jelentkezik az igény, hogy a hadtápbiztosítás megtervezésének, megszervezésének és felkészítésének alkalmazkodnia kell a seregtestek, magasabbegységek hadműveleti alkalmazásának változataihoz, variációihoz, még akkor is, ha ez egynél több hadtápbiztosítási elgondolás, terv és részlettervek kimunkálását és naprakészen tartását igényli.

Nem szerencsés megoldás, ha a parancsnok hadtáphelyettes (bármely vezetési szinten) mintegy kiválasztja a neki legjobban tetsző hadműveleti variációt — még ha az a legbonyolultabb is — és elgondolását, tervezését, intézkedéseit arra építi, sőt kizárólagosan azt dolgozza ki és a többi változatra legfeljebb megjegyzésekkel utal, vagy még azt sem teszi.

A hadtápbiztosítás egysíkú, egyváltozatos tervezése már békeidőben sok objektív veszélyt rejt magában és háborús körülmények között helyrehozhatatlan hibákhoz vezethet. Így például egyoldalúvá teheti a hadtáp felkészítését, a kiképzést, károsan elégültté teheti a hadtáptörzseket és alegységeket, s végül, de nem utolsó sorban, ha adott esetben nem a megszokott változatot kell végrehajtani zavart és kapkodást eredményezhet, szinte lehetetlenné téve a hadtápbiztosítási feladatok időben és a kívánt magas szinten történő végrehajtását.

A mélyen átgondolt, több változatos tervezés jelentős előnyökkel jár a szükség esetén végrehajtandó pontosítások alkalmával is. E pontosításokra — már a veszélyeztetettség időszakában — egyértelműen az lesz jellemző, hogy rendkívül rövid idő alatt kell teljes részletességgel (esetleg még mindig több változatra!) végrehajtani és a helyzetet ugyanakkor több, a törzseket jelentősen megterhelő feladat is bonyolíthatja, mint például a mozgósítás hadtápbiztosítása, a hadtápagegységek, -egységek mozgósítása, többnemzetiségű front megalakulása stb.

Az állandó harcckészültség időszakában részletesen kidolgozott, a hadműveleti variációkhoz párhuzamosan igazodó hadtápbiztosítási tervkomplexum, ahol a változatokat esetleg még kombinálni is lehet, ilyen szituációban is biztosítani képes a hadtáptörzs nagyfokú rugalmasságát, gyors reagálását, amely felbecsülhetetlen időnyereséget eredményezhet mind a törzs, mind (ez talán még fontosabb) az alárendeltek részére és megbízható alapul szolgál a hadtápbiztosítási feladatok magasszínvonalú végrehajtásához.

A hadművelet, harc hadtápbiztosítására vonatkozó elgondolás, hadtápbiztosítási terv és intézkedések kialakítása, illetve kidolgozása érdekében elengedhetetlen az ellenséges és saját helyzet, a parancsnoki elgondolás (előzetes elhatározás) megfelelő mértékű ismerete. Ezt egészíti ki az összefegyvernemi és a hadtáptörzs, továbbá a fegyvernemi és szolgálati ágak közötti kölcsönös tájékoztatás, illetve együttműködés kötelező érvényű szükségessége.

Ez leírva, követelményként rögzítve rendkívül egyszerűnek és természetesnek tűnik, a mindennapi életben egy sor objektív és szubjektív

tényező következtében (időhiány, gyakorlatlanság, hatásköri problémák, kényelem stb.) azonban csorbát szenvedhet.

Tapasztalható volt ez a gyakorlatokon is, elsősorban magasabbegységek szintjén és különösen ott, ahol a parancsnokok, vagy törzsfőnökök nem állították a hadtápbiztosítási kérdéseket a harcbiztosítás egyéb kérdéseivel egy szintre, sőt meg sem hallgatták hadtáphelyetteseiket, természetesnek véve, hogy a harchoz mindig minden anyagi-technikai eszköz a kellő mérvben, időben és helyen rendelkezésre áll. A hadtáp ilyen formájú magárahagyása a hadművelet, harc közben súlyos problémák forrásává válhat — mint ez a gyakorlatokon is bebizonyosodott —, elsősorban az anyagi biztosítás, utánszállítás területén.

Általánosan ismert követelmény, hogy a hadtápbiztosítás tervezésénél értékelni kell a saját erőket-eszközöket, azok lehetőségét, maximális teljesítőképességét és a feladatok végrehajtásánál alapvetően ezekre kell támaszkodni. Az előjáró tagozat helyzetének kötelező ismerete elsősorban azt a célt szolgálja, hogy az alárendelt megfelelő módon tudjon kapcsolódni az előjáró által részére nyújtott hadtápbiztosítási lehetőségekhez.

A gyakorlatokon több esetben tapasztalható volt fentiek téves értelmezése. Még seregtest szinten is többször előfordult, hogy a szállítási, sérült kiürítési és ellátási nehézségek megoldására — kellő felmérés és értékelés nélkül — azonnal a táborigi hadtáp alakulatok általárendelését kérték, holott a seregtest lehetőségei még távolról sem voltak kimerítve. Kétségtelen, hogy egyszerűbb a könnyebb ellenállás irányában haladni, de ezt egyetlen tagozatnál se tekintjük követendő útnak.

Az előbbi problémához szinte automatikusan kapcsolódik, azt tetézi a hadtáp manőverek elhanyagolása, illetve leszűkítése. Éppen az előjáró lehetőségeire való állandó támaszkodni akarás hozza magával a manőverek beszűkülését, annak figyelmen kívül hagyását, hogy a folyamatos és megbízható hadtápbiztosítás érdekében rugalmasan reagálni kell a csapatok állandóan változó szükségleteire és ez megköveteli minden hadtáp erővel, eszközzel, lehetőséggel az állandó manőverezést.

Ha a helyzet úgy hozza magával, át kell csoportosítani hadtápalgységeket, el kell venni és másnak adni anyagi eszközöket, megteremtve az összhangot a szükséglet és lehetőség között, változtatni kell az utakat, rugalmasan módosítani az ellátásra, utánszállításra kiadott intézkedéseket stb.

Fentieket bizonyították egyik gyakorlaton a hadművelet első, második napjának ellátási problémái is. A seregtest hadtáptörzs úgy tűnik, túlzottan merev elveket határozott meg, főként a magasabbegységek ellátásának, utánszállításának terén. Az elveket minden esetben megalapozott számvetéseknek kell alátámasztani, de még ilyen esetben is készen kell állni a kiadott intézkedések gyors megváltoztatására, a manőverezésre.

Annak következtében, hogy az első, második harcnap utánszállításának megtervezése nem volt következetes és minden részletre kiterjedő, nélkülözötte a kellő realitást, az a helyzet következett be, hogy a nap végére a harc továbbfolytatásához szükséges alapvető anyagi eszközök

a csapatok rendelkezésére álltak ugyan, de napközben adódtak időszakok, amikor a szállító eszközök időben történő beérkezésének objektív lehetetlensége miatt a harcoló első lépcső magasabbegységeknél egyes anyagfajták (főként tüzelőanyag) már nem álltak rendelkezésre.

Igaz az az elv, hogy az első napok fogyasztását alapvetően határmenti ellátó bázisok (csomópontok, raktárak) készleteinek felhasználásával és lehetőleg a csapatok által történő vételezéssel kell biztosítani, de ehhez mereven ragaszkodni nem célszerű elképzelés.

Nem szabad a főfeladatot végrehajtó magasabbegységet, vagy magasabbegységeket is a határmenti ellátó bázisoknál való vételezésre kényszeríteni olyankor, amikor a részletes tervezés alapján nyilvánvalóvá válhat, hogy képtelenek időben ellátni önmagukat és ugyanakkor mögöttük ott áll felzárkózva, működőképesen, anyagi eszközökkel teljesen feltöltve a Mozgó Bázis, vagy annak részlege.

A hivatkozott gyakorlaton ez a hiba főként a lőszerbiztosítás területén ütközött ki. Az ebben érintett szervek (hadtáp-, összefegyvernemi-, fegyverzeti- és tüzértörzsek) kellő együttműködésének hiánya miatt hiányzott a lőszerfogyasztás, felhasználás és biztosítás összhangja, nem is beszélve az elnagyolt szállítástervezésről.

Általános tapasztalatként mondhatjuk ki, hogy ott, ahol a parancsnok nem érti a hadtápbiztosítás jelentőségét alárendeltjei (magasabbegysége, egysége) harctevékenységében, nem fordít gondot az ellátás, utánszállítás kérdéseire — tájékozatlan és úgy véli, hogy különösebb erőfeszítések nélkül mindig és minden rendelkezésére fog állni — törvényszerűen meg fognak jelenni a buktatók.

Ezek (legrosszabb esetben) odáig is elvezethetnek, hogy a magasabbegység, egység képtelenné válik feladatai végrehajtására. Ez megengedhetetlen. Következésképpen minden érintett parancsnoknak és törzsnak alapvető kötelessége, hogy saját alárendeltjei mindenoldalú hadtápbiztosításával részletekbe menően törődjön és idejében jelezze a várható nehézségeket. A megoldás módzatainak kidolgozása a hadtáptörzs dolga!

Ugyanúgy a hadtáptörzs feladata a seregtestnek átalárendelt csapatrepülő-egységek, -alegységek ellátásának megszervezése, megtervezése is. Nem fogadható el tervező-szervező munkának az olyan törekvés, hogy a csapatrepülőket minden vonatkozásban az előljáró tagozat (jelen esetben a tábori hadtáp) lássa el.

Kétségtelen, hogy egyes csapatrepülő- (pl. felderítő-) -egységek repülőtereit úgy helyezkednek el, hogy hadtápbiztosításukat célszerű az előljáró tagozattól kérni, de a zöm (a helikopter-egységek, -alegységek) ellátása mindenképpen a seregtest hadtáp feladata, még akkor is, ha ennek érdekében az MN legfelsőbb hadtáp vezetésének is lépést kell tennie a seregtest anyagi-technikai bázisának megteremtésére, illetve kiszélesítése céljából.

Rendet kell teremteni az ellenség tömegpusztító fegyverekkel mért csapásai következményeinek hadtáp vonatkozású felszámolása területén is. Először is rendszert kell vinni ebbe a munkába. Nem engedhető meg a kapkodás, a kellő súlyképzés elhanyagolása.

Egyértelműen látni kell, hogy a hadtáp legfontosabb feladata a harcfeleladatot teljesítő csapatok harcképességének helyreállításában történő részvétel. Ezt követheti a többi magasabbegység, egység és csak harmadsorban a hadtáp harcképességének helyreállítása.

A másik fontos kérdés, hogy a tömegpusztító fegyverekkel mért csapások következményeinek felszámolása során megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a seregtest hadtáptörzs szinten is a részletkérdések ki-munkálására. Elsősorban vonatkozik ez a sérültek ellátására, kiürítésére, amelynek érdekében maximális részletességgel meg kell határozni valamennyi egészségügyi és az egészségügyi biztosításban részt vevő erő és eszköz feladatát az erők komplex igénybevételének elve alapján.

Ugyanilyen részletesség szükséges a harcképesség anyagi-technikai vonatkozású helyreállítása érdekében is. Különösen nagy jelentősége van ilyen esetekben a széles körű, térben és időben végrehajtott hadtáp manővereknek és főként azok gyorsaságának.

A gyakorlatokon felmerült néhány elvi jelentőségű és néhány adminisztratív jellegű, de a vezetés szempontjából szintén fontos kérdés is.

Elvi meghatározó probléma az MN 6639 hadtáptörzs helye és szerepe a seregtest hadtápvezetésének rendszerében, figyelembe véve a hadtáptörzs erőit és a rendelkezésre álló hadtáp erőket is.

A gyakorlatok igen jó tanulságot szolgáltak ezen a területen is. Helyes, ha az MN 6639 hadtáptörzs már az állandó harckészültség időszakában részt vesz a seregtest szintű vezetésben és abban nemcsak részfeladatokat old meg, hanem egészében ismeri a seregtest feladatokat és azok végrehajtásának mindenoldalú hadtápbiztosítási terveit.

Ennek az elvnek következetes végrehajtása többoldalú előnyökkel jár. Egyrészt a törzs nincs téltlenségre kárthatva, biztosítva van aktívítása. Másrészt minden szükségessé ismerve, bármikor készen áll arra, hogy akár másodtörzsként átvegye a seregtest hadtápbiztosítás vezetését, akár bármely részterületbe bekapcsolva ott hasznos és értő munkát végezzen. Végül, de nem utolsó sorban így válik képessé arra, hogy önállóan, de a seregtest hadtápbiztosítás általános és konkrét rendjébe beilleszkedve vezesse azon magasabbegységek hadtápbiztosítását, amelyeket adott konkrét esetben és feladattal az MN 6639 parancsnok közvetlen alárendeltségébe, vezetésé alá utaltak.

Az előbbieket pusztán vezetésrendszerbeli problémák. Természetes, hogy ezeket alá kell támasztani szervezeti, anyagi-technikai és egyéb oldalról is, akár hadrendben rögzítve, akár adott esetben történő átálarrendelések útján. A lehetőség adott, az MN 6639 hadtáptörzs felnőtt feladataihoz.

Elvi kérdés, jelentős gyakorlati vetülettel a seregtestek alárendeltségébe kerülő más nemzetiségű magasabbegységek, egységek mindenoldalú ellátásának végrehajtása. Megállapítható volt, hogy a kialakított elvek általában megfelelőek, a más nemzetiségű magasabbegységet a seregtest képes anyagi-technikai-egészségügyi szempontból biztosítani, a sajátos anyagok és sajátos technika kivételével.

A problémát éppen a sajátos anyagi-technikai eszközökkel való ellátás veti fel. Ilyen eszközökkel csak a más nemzetiségű magasabb-

egység állama (frontja) rendelkezik. Ez esetben megint csak a részletes szervezés szükségessége kerül előtérbe. Seregtest szinten kell aprólékosan rögzíteni, hogy melyek például azok a lőszerfajták, fegyvernemi és egyéb anyagok, készletek, alkatrészek, amelyekből szövetséges ellátást kell tervezni és megvalósítani. A széles nómenklatúráknál nyilvánvalóvá válik, hogy ebben nemcsak a hadtáptörzs, hanem a fegyvernemek és szolgálatok törzsei is érintettek.

A sajátos anyagok utánszállítása külön figyelmet érdemel. A kérdés nem intézhető el azzal, hogy a front majd kiszállít közvetlenül a magasabbegységhez vagy a seregtest Mozgó Bázishoz és ezzel minden megoldódik. A gyakorlaton bebizonyosodott, hogy ezen anyagokra vonatkozóan is szükséges a seregtest hadtáptörzs részletes szállítástervezése és a különböző utánszállítási módok rugalmas alkalmazása. Egyszerűbb a kérdés, ha a seregtest és a front bázisok között nincs jelentősebb folyóakadály, de ha van, alkalmazni kell az ideiglenes átrakó körleteket is az ellátás feladatainak megoldására.

Adminisztratív jellegűnek tűnhet, de több ennél a jelentések kérdése. Rendszerezett, egyszerű, lényegretörő szóbeli és írásbeli jelentésekre van szükség. Kétségtelen, úgy tűnhet, hogy a munka és az eredmény a lényeg, nem a jelentés, mégis azt kell megállapítanunk, hogy ahol a hadtáphelyettes nem képes elgondolását, teendőit tömör és világos módon összefoglalni, rögzíteni és ezt előljáróinak jelenteni, ott a hadtáptörzs munkája, szervezett tevékenysége is megengedhetetlenül sok kívánnivalót hagy maga után.

Hasonló a helyzet a napi összefoglaló hadtáp jelentés összeállításánál. A túlzott nagyvonalúság károsan hat vissza a hadtápbiztosítási feladatok végrehajtására és az előljáró által teendő intézkedésekre is. Különös jelenség, ha pl. a seregtest napi összefoglaló hadtáp jelentéséből nem derül ki a magasabbegységek hadtáp objektumai településének, elhelyezkedésének helye, a magasabbegységek részletes anyagi ellátottsága, sőt a seregtest hadtáp objektumok és -egységek településének megjelölése is erősen hiányos.

Végül néhány sajátos, elsősorban értelmezési probléma.

A lefolytatott gyakorlatokon az előljáró tagozat a hadművelet első napjaiban az anyagi biztosítás érdekében kirakóállomásokat, az egészségügyi biztosítás érdekében egyes kórházbázisokat működtetett. Ilyen esetekben a seregtest hadtáptörzs feladata kibővül, ugyanis egyrészt meg kell tervezze a kirakóállomásokról való vételezés rendjét, irányítani kell azt, másrészt a tábori kórházbázisok ellátási rendszerbe történő bekapcsolásáig közvetlenül szervezni és végeznie kell a egyes kórházbázisok kórházaiba történő kiürítést.

A támadó hadműveletek kezdetének időpontja a seregtest hadműveleteiben részt vevő valamennyi magasabbegység, csapat részére azonos, legfeljebb arról lehet beszélni, hogy a második lépcső magasabbegységek ütközetbe vetésének kezdete a támadó hadművelet időszakában más és más csillagászati időpontban történik. Így a második lépcső magasabbegység részére a támadó hadművelet kezdetéig meghatározott fogyasztási normákat nem lehet úgy értelmezni, hogy azok a második,

vagy harmadik napon történő ütközetbe vetésig szólnak, mert ez ellátási problémák forrásává válhat. Egyértelmű, hogy e magasabbegységek részére a hadművelet kezdetétől az ütközetbe vetésig a sereget a hadművelet fogyasztási volumenét terhelő normákat kell meghatározni.

Hangsúlyozni szeretnénk, hogy jelen cikk — bár az 1973. évben lefolytatott gyakorlatok tapasztalatai alapján született — nem tekinthető az azokon tapasztalt hiányosságok összefoglalásának. Néhol szándékosan éleztük azokat a következtetéseket, amelyek egyes jelenségekből levonhatók voltak.

Kérjük, jelen cikk felvetéseit ilyen szemszögből tanulmányozni.